

Oppvekst 2040
Strategidokument for
Oppvekstområdet

19.04.2021

Østre Toten
kommune

1.	FORORD.....	3
2.	BAKGRUNN.....	4
	2.1 Rammer.....	4
	2.2 Arbeidet med strategidokumentet.....	6
	2.3 Innbyggerdialog.....	6
	2.4 Oppbygning av dokumentet og arbeidet videre.....	7
3.	HOVEDOMRÅDER.....	7
	3.1 Barndommens egenverdi.....	7
	3.2 Et inkluderende fellesskap.....	8
	3.3 Helhet og sammenheng.....	9
	3.4 Kompetanse for fremtiden.....	9
4.	INNSATSOMRÅDER.....	10
	4.1 Alle barn, unge og familier opplever helhet og sammenheng i møte med kommunens tjenester.....	11
	4.2 Alle har en naturlig plass i fellesskapet.....	11
	4.3 Alle barn og unge skal utvikle robusthet.....	12
	4.4 Alle barn og unge skal vokse opp i attraktive oppvekstmiljøer.....	13
5.	AVSLUTNING.....	14
	5.1 Litteraturliste.....	15

Forord

Det er en uttalt målsetting i Østre Toten kommune om å bli Norges beste oppvekstkommune. En slik målsetting inspirerer og forplikter kommunen på alle nivåer. Norges beste oppvekstkommune er en forventning om kvalitet i alt arbeid inn mot barn, unge og familier nå og framover.

Strategidokumentet Oppvekst 2040 skal bidra til at alle barn og unge i vår kommune har en god barndoms- og ungdomstid. Denne skal gi dem gode betingelser for et rikt og aktivt voksenliv i et samfunn som er i stadig endring. Dokumentet synliggjør og forplikter det helhetlige arbeidet med å legge til rette for en god oppvekst og et godt læringsløp i Østre Toten kommune. I dette ligger videreutvikling av kvalitet i alle enheter som har ansvar og oppgaver innenfor oppvekstfeltet.

Oppvekstfeltet er omfattende. Lokalsamfunn, kommunale og private aktører, og frivilligheten er alle sentrale. Alle kommunens tre sektorer, sektor Barn, oppvekst og opplæring (BOO), sektor Helse, omsorg og velferd (HOV) og sektor Samfunn og næring (SAM), har alle tjenester som er viktige for at alle barn får gode betingelser for en god oppvekst. Arbeidet med planen er derfor forankret og gjennomført med deltakelse fra alle og med deltakelse fra politisk ledelse, gjennom utvalg for Barn, oppvekst og opplæring.

Sektoren Barn, oppvekst og opplæring (BOO) består av enheter som alle har stor grad av ansvar og oppgaver inn mot barn, unge og familier. Sektoren omfatter barnehager, skoler og SFO, helsestasjon – og skolehelsetjenesten, pedagogisk psykologisk tjenesten (PPT), læringsssenter med flyktningetjeneste og voksenopplæring og barneverntjenesten. Planen er ikke førende for arbeidet i de private barnehagene og kommunens private skole, men det er et mål at de private barnehagene og den private skolen vil gjennomføre hovedområder og innsatsområder i eget arbeid. Målet må være at kommunens innbyggere skal oppleve samsvar og samarbeid mellom kommunale og private barnehager og skoler. Tilsvarende er målet at planen skal gjennomføres i tjenester innenfor øvrige sektorer som også har ansvar og oppgaver for oppvekstfeltet.

Kommunestyret vedtok i 2018 mandat for arbeidet med utviklingsprosjektet Oppvekst 2040. Målsettingen defineres slik: «.. å få på plass et plandokument som angir retning for både hva man vil oppnå i arbeidet, men som også sier noe om hvordan målene skal oppnås». Arbeidsprosessen ble delt opp i to deler. Første del handler om hvilken kvalitet og hvilket innhold som skal prege oppvekstområdet i planperioden. Første del er dette strategidokumentet, som skal peke retning for utvikling av området videre.

Flere andre planer legger premisser for en god oppvekst. Kommuneplanens samfunnsdel (2016-2028) er viktig. I planen er visjonen for kommunen Livskvalitet ved Mjøsa. Visjonen peker på kvalitet og verdier ved kommunen, som et attraktivt og godt sted å bo, og da også et godt sted å vokse opp. I samfunnsdelen er ett av de utvalgte temaene Barn og unge, og målet er:

«I Østre Toten skal vi utvikle robuste og tilfredse barn som trives, mestrer, utvikler seg og lykkes i livene sine». Dette krever at de voksne som er nærmest ser barnet og bryr seg. Dette gjelder først og fremst foreldre, familie og foresatte, men gjelder også ansatte og det sivile samfunnet som har oppgaver knyttet til barn.

I strategidokumentet Oppvekst 2040 bygger vi videre på dette som et godt grunnlag for en god oppvekst, og som et godt grunnlag for tidlig og helhetlig innsats. Med tidlig innsats mener vi innsats tidlig i livet og så tidlig som mulig når behovet er der. Våre aktiviteter og tiltak for et godt oppvekstmiljø skal gjennom kommunens verdigrunnlag kvalitet, nytenking og respekt fremme trivsel, tilhørighet, inkludering, deltagelse og mestring. Helhet og sammenheng er et premiss i tidlig innsats, og et premiss for arbeidet innenfor oppvekstfeltet. Barn, unge og deres familier må oppleve sammenheng og mening i de arenaene de deltar i, og om de har behov for hjelp fra kommunens tjenester. I bunnen ligger kommunens primære tjenester og aktiviteter tilgjengelig for alle.

Bakgrunn

Østre Toten kommune skal være et godt sted å vokse opp og en god kommune å leve og bo i, som barn, ungdom og voksen. Kommunens ulike tilbud og tjenester har betydning for livet i alle faser. Oppvekst 2040 skal peke retning for videre systematisk utvikling av oppvekstområdet gjennom handlingsdelen.

Rammer

Nasjonale lovverk og styringsdokumenter sier noe om kommunens handlingsrom og handlingsplikt, og legges til grunn for arbeidet. Dette strategidokumentet og etterfølgende handlingsdel skal ta opp i seg nasjonale krav og forventninger til hva slags tjenester kommunen skal gi og hvordan disse skal ivaretas.

Som nevnt i forordet setter Kommuneplanens samfunnsdel 2016-2028 fokus på levekår og framtidige jobbmuligheter, tilhørighet til lokalsamfunnet, deltagelse og mestring. Planen har også fokus på hva lokalsamfunnet og kommunen skal være for den enkelte, men også hva den enkelte kan være for hjemstedet.

I dette dokumentet er begrepet foreldre brukt og det inkluderer foreldre og foresatte.

Statusbeskrivelse Østre Toten kommune

Statusbeskrivelsen har utgangspunkt i folkehelseinstituttets oppvekstprofil. Denne ble 1. gang utarbeidet i 2020, med bakgrunnstall fra 2019. Ungdata er inkludert i oppvekstprofilen og statusbeskrivelsen har ikke tallmateriale fra Ungdata ut over dette. Østre Toten kommune skal gjennomføre ny Ungdata undersøkelse våren 2021, denne vil inkluderes i handlingsdelen.

Barn og unges oppvekstvilkår handler om tilhørighet og trygghet, god tilknytning til skole og senere arbeidsliv. Det handler om at barn skal utvikle god psykisk og fysisk helse. Barn med innvandrerbakgrunn, funksjonsnedsettelse eller andre utfordringer skal ha samme muligheter som andre og familiens økonomi skal være trygg og forutsigbar.

Jfr. oppvekstbarometeret for Østre Toten ligger vi signifikant bedre enn landsgjennomsnittet i forhold til trangboddhet og opplevelsen av å ha en fortrolig venn.

[Hent oppvekstprofil - FHI](#)

Utfordringsbildet til Østre Toten viser signifikant forskjell i forhold til enslige forsørgere, antall personer som får stønad til livsopphold i aldersgruppen 20-24 år. Vi har utfordringer i forhold til frafall i videregående skole. Flere enn landsgjennomsnittet er ikke fornøyd med eget lokalmiljø og treffsteder. Barn og unge har også større utfordringer med psykisk helse og muskel og skjelettplager. Dette utfordringsbildet sammen med utfordringene som ble pekt på ved oppstart av arbeidet er det viktig å ta tak i.

Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at Østre Toten har hatt en svak til moderat befolkningsvekst de siste årene. Demografien endrer seg likevel markert ved at vi står overfor en betydelig vekst i antall eldre de kommende årene. Samtidig går andelen barn og unge ned. Disse demografiske endringene er én av de faktorer som vil påvirke det kommunale tjenestetilbudet mest i årene som kommer. Det vil også bli et trangere økonomisk handlingsrom. Kommunebildet viser at befolkningen har lavere utdanning enn befolkningen for øvrig, har en høyere andel uføre og yngre uføre, og flere unge på sosialhjelp. Aktivitetsnivået i barneverntjenesten er høyt. Når det gjelder andelen i aldersgruppen 15 – 29 år som har psykiske symptomer og lidelser, er denne høyere enn i landet som helhet, vurdert etter data fra fastlege og legevakt.

Langsiktig arbeid på oppvekstfeltet skal bidra til at barn og unge i Østre Toten fullfører videregående opplæring, får utdanning og jobb etter utdanning, har ei god helse, er robuste og mestrer sine liv. Arbeidet skal også bidra til at folk opplever å ha et godt hjemsted og er aktive samfunnsborgere som kjenner seg «innenfor» i motsetning til å kjenne på utenforskap.

Kommunens verdigrunnlag som fellesskapskommune er viktig i utvikling av oppvekstfeltet framover. I dette strategidokumentet legges det til grunn at:

- Alle har ressurser
- Alle deltar og bidrar ut fra sine forutsetninger til å skape gode fellesskap og et godt samfunn basert på kommunens verdier.
- Alle har eget ansvar for egenutvikling og til å bidra til samfunnets beste
- Alle har verdi
- Alle kan bry seg om

Arbeid i tjenestene i Østre Toten kommune skal gjøres sammen med innbyggerne. Vår tilnærming skal være *Hva er viktig for deg?*

Arbeidet med strategidokumentet

Arbeidet med strategidokumentet har forløpt på særlig intensivt og utfordrende vis, og gjennomføres derfor ikke i tråd med opprinnelig tidsplan. Arbeidet startet opp i november 2019 med et oppstartsseminar med tema «Barns oppvekst - alles ansvar». Koronasituasjonen førte til en stopp i arbeidet i mars – mai 2020. Fra juni til og med oktober er det gjennomført et omfattende arbeid i organisasjonen. Mange har vært delaktige i arbeidet. En prosess med bredt tverrfaglig arbeid i tider som krever forholdsregler av smittevern hensyn har vært utfordrende å gjennomføre. Det er derfor brukt nye måter å jobbe sammen på enn først planlagt.

Arbeidet med strategidokumentet har foregått i ni tverrfaglige arbeidsgrupper. Arbeidsgruppene har jobbet med hvert sitt tema. Temaene har vært *kompetanse for framtiden, robusthet, læringskvalitet og læringsutbytte, forebygging, fritid, helse, familie 0 - 24, helhet og sammenheng og sosial kompetanse og språk*. Alle gruppene har levert én til tre sider med innspill til sitt temaområde. Innspillene fra arbeidsgruppene har arbeidsgruppeledere i fellesskap arbeidet videre med, for å finne fram til hvilke hovedområder det bør være fokus på framover og hvilke innsatsområder som bør gi føringer for arbeidet i tjenestene.

En arbeidsgruppe har bestått av utvalgsmedlemmer i utvalg for Barn, oppvekst og opplæring. Øvrige arbeidsgrupper er tverrfaglig satt sammen av fagfolk som arbeider innenfor oppvekstfeltet og ansattes organisasjoner. Sammensetningen har gjort at alle temaer er bredt behandlet. Dette gjenspeiles i strategidokumentet. Den brede tverrfaglige forankringen er vurdert som en suksessfaktor for veien videre, og derfor vektlagt både i arbeidsprosessen med utarbeidelse av strategidokumentet og utforming av hovedområder og innsatsområder.

Innbyggerdialog

Det har vært viktig med bred involvering og medvirkning i strategiarbeidet. Det var lagt opp til to større innbyggermøter på Bygdestua i april. Disse måtte avlyses på grunn av koronasituasjonen. Det ble derfor laget et alternativt digitalt opplegg for innbyggerinvolvering. Det er gitt informasjon om prosess via kommunens nettside. Det har vært mulig å gi innspill gjennom nettsiden, og også gjennom etablerte møteplasser ved våre barnehager og skoler, om hva som er viktig for stedet vi bor, for barnehager og skoler, og for helse og helsetjenester.

Oppvekst 2040 er behandlet i Ungdomsrådet i høst. Ungdomsrådet deltok i felles møte med utvalg for Barn, oppvekst og opplæring når strategidokumentet er var tema. Alle innspill er gjennomgått, og tematikk og hovedtrekk er arbeidet inn i strategidokumentet. Utvalgene Helse, omsorg og velferd og utvalget for Samfunn og næring har blitt orientert om strategidokumentet.

Oppbygning av dokumentet og arbeidet videre

Strategidokumentet peker retning for hvilke kvaliteter og hvilket innhold som skal prege oppvekstområdet framover. Dette gjør vi gjennom å løfte fram overordnede hovedområder som synliggjør de kvaliteter arbeidsgrupper og innbyggerinnspill har trukket frem.

Under hovedområdene er det valgt ut innsatsområder som utgangspunkt for utarbeiding av konkret handlingsplan. Sentralt i arbeidet er hvordan vi yter og organiserer de kommunale tjenestene framover. Denne delen av Oppvekst 2040 handler om hva som er en hensiktsmessig barnehage- og skolestruktur, men også om utvikling av kvaliteten i tjenestene våre. Tjenesteutvikling kan henge sammen med valg av barnehage- og skolestruktur, men også med andre faktorer som økonomiske forutsetninger, tilgang på fagpersoner, avstand og statlige føringer.

Ut fra oppvekstområdets sammensetning, er det naturlig at handlingsdelen både innehar tverrfaglige tiltak, men også tiltak for hver enhet. Det foreligger allerede flere innspill, både fra arbeidsgruppene og fra innbyggerinnspillene, som det er naturlig å arbeide videre med i en handlingsdel som utarbeides i forbindelse med strategiarbeidet våren 2021. Tiltak som medfører finansiering følges opp gjennom økonomiplan og handlingsprogram. Videre vil handlingsdelen rulleres årlig.

Hovedområder

Barndommens egenverdi

«Møter jeg et barn så møter jeg et menneske»

-Anne-Cath Vestly

Barndommens egenverdi skal verdsettes i vår kommune. Barn og unge skal oppleve at de bidrar til noe som gir mening, skaper vennskap og trivsel her og nå. De skal ha mulighet til å undre seg og være nysgjerrige. Her og nå-perspektivet er det barn og unge best kan relatere seg til. Det de opplever som viktig skal prege oppveksten deres. Vi skal forberede barn og unge på livet som kommer gjennom meningsfulle og motiverende aktiviteter i ulike fellesskap de deltar i. I vår kommune skal alle barn og unge være en del av ett eller flere trygge fellesskap preget av trivsel, vennskap og lek, med et særlig fokus på meningsfulle og inkluderende aktiviteter som er basert på barnas egne interesser og særskilte fokus. Dette skal det legges til rette for på alle arenaer.

Leken er en viktig del av barndommens egenverdi. Barn lærer gjennom lek. Leken er barns uttrykksform og samværsform. Lek er frivillig og indremotivert og noe barn driver med fordi det er morsomt, fordi de har lyst til det, og at det har en verdi i seg selv. Gjennom lek og eksperimentering lærer barnet hvordan verden fungerer. De lærer også hvordan de skal forholde seg til andre mennesker. Leken er bærer av barnekulturen. I leken overføres tradisjoner fra voksne til barn, og fra eldre til yngre barn. Alle arenaer for barn og unge skal ha et sterkt fokus på lekens verdi og betydning for barnas verden, og legge til rette for mange variasjoner av lek i de ulike aktivitetene barna deltar i. Foreldre, ansatte i kommunen og frivillige i ulike lag skal bidra til at alle barna og unge får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek.

Barn og unge skal bli møtt som en person med ressurser, og det skal gis rom for deres ulike forutsetninger, perspektiver og erfaringer, uavhengig av hvilken arena de deltar i. De skal møtes med empati og få mulighet til å videreutvikle egen empati og evne til tilgivelse. De skal bli i stand til å sette grenser for seg selv og utvikle sunn selvhevdelse. Barn og unge skal involveres og ha innflytelse over egne aktiviteter. Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen art. 3 nr. 1.

Barne- og ungdomskulturen er en viktig del av et godt og helhetlig oppvekstmiljø, og er med på å gi trygt og meningsfullt innhold i en god barndom. Kultur-, idrett-, og friluftstilbudet er viktige arenaer hvor barn og unge kan oppleve glede, mestring og tilhørighet på fritida. I vår kommune ivaretas aspekter som økonomi, transport, informasjon og universell utforming for å oppnå en generell lav terskel for tilhørighet og deltagelse. Alle skal kunne delta og oppleve mestring uten å inneha høy kompetanse eller utstyrskrav. Vi, det kommunale og frivillige i sammen, skal finne løsninger for å inkludere alle i ulike fellesskap, både organiserte og uorganiserte aktiviteter og tilbud.

Et inkluderende fellesskap

Det er i fellesskap med andre at barn og unge utvikler et positivt forhold til seg selv og tro på egne evner. Vi er alle ulike og unike. Vi kan alle oppleve at vi skiller oss ut og kjenner oss annerledes. Vi er en kommune som anerkjenner og verdsetter ulikhet. Vi har fokus på at barn og unge er en del av ulike fellesskap som er fri for diskriminering, utestengning, trakassering og mobbing.

Alle barn og unge i vår kommune har mulighet til å delta i ulike fellesskap, aktiviteter og lek uansett alder og funksjonsvariasjon. Barn og unge har mulighet til å delta uavhengig av foresattes sosiale og økonomiske situasjon.

Alle barn og unge i kommunen har naturlig plass og opplever å høre til i de fellesskapene de deltar i. Alle arenaer sikrer fysisk tilgang til fellesskapet, og trygge voksne bidrar til at alle barn blir gitt mulighet til å bidra inn i fellesskapet. Alle barn og unge blir hørt og får mulighet til å påvirke egen situasjon i fellesskapene de inngår i. Både kommunale arenaer og alle lag og foreninger sikrer at alle barn og unge blir gitt mulighet til å få uttrykke sine egne meninger og tanker og delta på egne

premisser i fellesskapets aktiviteter. Alle barn og unge opplever å mestre de ulike situasjonene de blir en del av.

Samarbeid og samhandling både på kommunalt nivå og med lag og foreninger, er sentralt for at alle barn og unge i kommunen får gode opplevelser og rike mestrings- og utviklingsmuligheter i fellesskap med andre.

Helhet og sammenheng

Helhet og sammenheng har flere betydninger. Barn, unge og deres familier skal oppleve at det er plass til alle. Det skal være helhet, sammenheng og variasjon i aktivitets- og organisasjonstilbudet. Samtidig skal tjenestetilbudet på alle nivåer henge godt sammen, og være i samspill med innbyggerne slik at alle opplever egen deltakelse som meningsfull.

Helhet og sammenheng er en forutsetning for godt helsefremmende og forebyggende arbeid, og for tidlig innsats. Helsefremmende arbeid innen oppvekst handler om sikre faktorer som skaper livsglede, fremmer helse og en positiv helhetlig utvikling. Forebyggende arbeid handler innen oppvekst om å styrke de faktorene som bidrar til en god oppvekst med gode vilkår for utvikling og læring, samtidig som vi fokuserer på å redusere de faktorer som truer et barns positive utvikling og læring. Tidlig innsats er i denne sammenheng at det gis hjelp så tidlig i livet som mulig, og hjelp så tidlig som mulig ved behov, også forstått som rett hjelp til rett tid. Dette krever oversikt og et bredt perspektiv på hva kommunen skal og kan bidra med, på tvers av og innenfor den enkelte tjeneste.

Kompetanse for framtiden

Vi vil bidra til at barn og unge i samspill med trygge, kompetente voksne utvikler kompetansen som anses å bli viktig de neste 20 årene. Alle barn i vår kommune skal oppleve tilhørighet i ulike nettverk og fellesskap som gir grunnlag for varierte erfaringer og mestringsopplevelser, basert på støtte og trygghet. Kompetanse for framtiden for barn og unge i vår kommune skal utvikles ved at alle barn opplever å mestre ulike og mangfoldige situasjoner. De skal erfare og finne mening i ulike aktiviteter, både igangsatte av seg selv, av andre på egen alder og av voksne. Barn skal kjenne på glede over å skape, få stimulert egen nysgjerrighet, og bli støttet i sin nytenkning, i sine nyskapende aktiviteter og innovative ideer.

Alle arenaer i vår kommune der barn og unge deltar er viktige mestringsarenaer og det er der kompetanse for framtiden blir formet. Arenaene utgjør en base for barn og unge til å utvikle sosiale og emosjonelle ferdigheter, samarbeidsevner og gode kommunikative ferdigheter. Arenaer som barnehage, skole, SFO, bibliotek og kulturskolens ulike tilbud har fokus på at barn og unge utvikler en

base for livslang læring, dybdeforståelse og kritisk refleksjon gjennom et bredt spekter av mestringserfaringer.

En konstant utvikling av vår kommune som et godt sted å vokse opp krever at barn og ungdom aktivt tar del i en åpen og opplyst offentlig samtale om utvikling av sitt eget lokalsamfunn. Til å kunne klare dette må barn og unge utvikle en kunnskap og forståelse for det samfunnet de er en del av. Alle arenaer for barn og unge i vår kommune legger til rette for at barn og unge utvikler kritisk sans, etisk bevissthet, egen forståelse for eget og andres liv og gjøren, evner å vurdere informasjon kritisk og gjøre selvstendige valg.

Innsatsområder

Oppvekstområdet omfatter en rekke arenaer for barn og unge. Alle arenaene skal bidra til at alle barn utvikler kompetanse for framtiden, de skal mestre, oppleve tilhørighet og oppleve anerkjennelse for den de er. Barn, unge og foreldre skal oppleve mening i de ulike aktivitetene de deltar på, og ingen sosiale eller økonomiske forhold skal hindre dem i å delta på ulike arenaer.

Barndommen har sin egen verdi, og alle barn i vår kommune skal ha en god og trygg barndom preget av lek, læring og støttende fellesskap. Kommunen har ansvar for å legge til rette for at barn og unge tar aktivt del i og er en ressurs for sitt eget lokalsamfunn.

Oppvekst 2040 har følgende prioriterte innsatsområder i perioden 2021-2024:

- 1. Alle barn, unge og familier opplever helhet og sammenheng i møte med kommunens tjenester*
- 2. Alle har en naturlig plass i fellesskapet*
- 3. Alle barn og unge skal utvikle robusthet*
- 4. Alle barn og unge skal vokse opp i attraktive oppvekstmiljø*

Alle barn, unge og familier opplever helhet og sammenheng i møte med kommunens tjenester

Helhet og sammenheng handler om at alle barn, unge og deres foreldre opplever at det er håndterbart, begripelig og gir mening å delta i kommunens ulike arenaer innenfor oppvekstområdet. Det oppnås gjennom et tett og godt tverrfaglig samarbeid som har fokus på å bidra til å gjøre barnas, de unges og deres foreldres deltakelse på de ulike arenaene inkluderende og meningsfull.

Tverrfaglig samarbeid krever samarbeidskompetanse og forklares ved hjelp av ordene brukerorientering, helhetsforståelse, problemløsningsevne, samarbeidsevne, fleksibilitet og omstillingsevne. Det skal sikres et bredt perspektiv på hva hele kommunen kan bidra med, i samspill med innbyggerne, inn i de ulike arenaene for barn og unge, både i kommunal regi, og i samarbeid med lag og foreninger og gjennom lokalt næringsliv. Vi vil sikre at:

- ✓ Overganger er preget av trygghet, kontinuitet og pedagogisk sammenheng
- ✓ Barnets beste og barnets stemme er sentralt i alle beslutninger som angår barnet selv, i utvikling av bo- og oppvekstmiljøer, og også i utvikling av tjenestene våre
- ✓ Kommunen jobber systematisk og helhetlig med familier og barn som har behov for ekstra støtte med fokus på tidlig innsats.

Alle har en naturlig plass i fellesskapet

Det å ha en naturlig plass i fellesskapet handler om å oppleve å høre til, at du er en naturlig del av noe større enn deg selv, en del av et fellesskap. Alle arenaer i vår kommune er en arena for fellesskap. Disse fellesskapene skal være preget av en inkluderende kultur med aksept for ulikhet. Alle ansatte i kommunens oppvekstarenaer skal ha en felles forståelse for hva som styrker et barns tilhørighet i fellesskapet. Fritidsarenaer skal ha plass til alle uten krav til ferdigheter, kunnskap, religion, sosiale forhold eller økonomi. Sentralt for å skape inkluderende arenaer hvor alle opplever en naturlig tilhørighet er å styrke samarbeidet mellom kommunens ulike tjenesteområder og kommunens ulike lag og foreninger. Sammen må vi sikre at det er kvalitet, bredde og mangfold i kommunens tilbud.

Arenaene skal ha en universell utforming som også preger tilbudet. Det er i fellesskap med andre at barn og unge utvikler et rikt språk og en god sosial kompetanse. Alle arenaer i kommunen er en arena for språkutvikling og sosial kompetanse, og vi skal sikre at alle blir gitt gode betingelser til å kunne utvikle dette.

En premiss for å oppleve tilhørighet er å ha venner i fellesskapet. Alle barn og unge i vår kommune skal bli gitt mulighet til å knytte vennskapsbånd og ha minst en god venn. Sosiale medier har en økende betydning og rolle i nesten alle fellesskap. Alle voksne skal selv være trygge på hvordan de sosiale mediene påvirker fellesskapene og det enkelte barns liv. De voksne skal kunne ta en aktiv rolle i at barn og unge utvikler kritisk bruk av sosiale medier og gir veiledning og setter grenser for bruk av sosiale medier.

Det skal etableres møtepunkter og arenaer for generasjonsmøter.

Alle barn og unge skal utvikle robusthet

Robusthet læres i barndommen. Alle voksne som har ansvar for barn, har ansvar for å bidra til å utvikle robusthet hos barna. Robuste barn og unge handler om at barna i vår kommune utvikler seg, og etter hvert som de vokser til har de gode mestringsstrategier og motstandskraft. Mestringsstrategier handler om å kunne mestre det en står overfor. Motstandskraft handler om å ha kraft til å gjøre motstand eller tåle påkjenninger.

Ved deltakelse i fellesskapene som er en del av oppveksten i vår kommune, skal barna og ungdommen utvikle mestringsstrategier gjennom ulike opplevelser av mestring. Vi skal lære barn og unge å kunne sette egne grenser. Vi skal bidra til at de har tilstrekkelig kompetanse til å tilpasse seg de ulike situasjonene barne- og ungdomslivet byr på, og bidra til at de vet hvordan en takler utfordringer og motgang. Vi skal sikre oss at alle barn og unge vet hvor de kan få hjelp og hvem de kan gå til. Vi skal sikre at alle har et støttende nettverk rundt seg.

Gjennom naturlig tilhørighet og selvsagt deltakelse i fellesskapets aktiviteter, skal vi legge til rette for at alle barn utvikler positiv identitet, selvfølelse og selv-verdi, som er grunnpilarer i robusthet. Barn i alle aldre skal få støtte i sin utforsking av verden og hjelp til å stimulere egen nysgjerrighet. Alle skal få mulighet til å utvikle egen utholdenhet gjennom mestringsopplevelser, utvikle vilje til å prøve nye utfordringer og håndtere endringer ved å styrke deres tro på seg selv.

Alle barn skal oppleve å være i gode og støttende relasjoner med både voksne og jevnaldrende. Gjennom deltakelse i ulike fellesskap skal vi legge til rette for at barn utvikler et språk som gjør refleksjon over egne og andres opplevelser og erfaringer mulig.

Vi skal legge til rette for at barn opplever verdien av samarbeid og utvikler gode samarbeidsevner. De ulike arenaene skal by på varierte aktiviteter slik at alle barn utvikler en god fysisk helse og gode motoriske ferdigheter.

Vi skal videreutvikle kompetansen til ansatte i oppvekst, voksne som jobber med barn og unge i lag og foreninger og foreldre på hvordan de kan legge til rette for mangfoldige og rike mestringsopplevelser for alle. Vi skal styrke ansattes relasjonskompetanser og styrke gode samarbeidsrutiner mellom alle voksne som er aktører i et barns liv.

Vi skal styrke foreldrerollen, slik at alle foreldre er gode omsorgspersoner for sine barn og bidrar til å styrke egne barns robusthet. Foreldre er og vil alltid være de viktigste i et barns liv, også for barns utvikling av robusthet. Foreldre har et særlig ansvar i å skape trygge oppvekstvilkår for egne barn. Foreldre må våge å utfordre og motivere egne barn til å gå litt lenger enn det barna selv tror er mulig. Samtidig må de hjelpe barna til å iakttå deres egen sårbarhet, og til å leve med vanskelige og tunge følelser.

Alle barn og unge skal vokse opp i attraktive oppvekstmiljøer

Østre Toten kommune skal være et trygt og godt sted å vokse opp. Her skal familiene oppleve at det er håndterbart å være omsorgspersoner, og få hjelp til å yte enda bedre omsorg hvis det er behov for det. Det er viktig å sikre likeverdige muligheter for deltakelse for foreldre på alle oppvekstarenaer. Det er særlig viktig at nyankomne innvandrere som også er foreldre sikres mulighet for deltakelse og tilhørighet ved de ulike oppvekstarenaene. Vi ønsker at det økte kulturelle mangfoldet i form av tradisjoner, levemåter og livssyn, skal gi positive bidrag til kommunen og hindre at det oppstår uønskede sosiale forskjeller og motsetninger.

Vi skal i enda større grad trekke barn og ungdom aktivt inn i arbeidet for å bedre oppvekstmiljøet. Vi skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i kulturelle og kunstneriske liv, og oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter. Deltagelsen er uavhengig av fysiske, sosiale og økonomiske rammebetingelser.

Innbyggere i kommunen skal oppleve at barna har en trygg skolevei og et tilfredsstillende kollektivtilbud. Boligplanleggingen skal sikre et mangfold blant beboerne. Det skal opprettes naturlige møteplasser for møter på tvers av generasjoner og for uorganiserte aktiviteter for barn og unge i kommunen.

Kommunen må legge til rette for at det utvikles attraktive arbeidsplasser for innbyggerne. De ulike oppvekstarenaene skal videreutvikle et godt samarbeid med lokalt næringsliv for å kunne tilby et mer variert læringsmiljø i tilknytning til skolegangen, og på den måten i større grad sikre mestringsopplevelser, inkludering og positiv utvikling hos det enkelte barn og ungdom.

Østre Toten har et rikt utvalg av rekreasjonsmuligheter for befolkningen.

Avslutning

En god barndom varer både livet ut og i generasjoner. Å legge til rette for en god oppvekst er en investering i framtida. I strategidokumentet Oppvekst 2040 har vi forsøkt å legge det perspektivet til grunn.

Strategidokumentet Oppvekst 2040 skal bidra til å styrke og gi retning for kommunens innsats på oppvekstområdet framover. Strategidokumentet har et langsiktig fokus, og skal i tillegg bidra til å oppnå mål i kommuneplanens samfunnsdel fram mot 2028. Lovverk og oppfølging av nasjonale føringer legges til grunn.

Når Oppvekst 2040 kommer til første politisk behandling i slutten av 2020, legges det opp til en tydelig overordnet retning for kvalitet og innhold i tjenestene på området, med vekt på inkludering og fellesskap, helhet og sammenheng, robuste barn og unge og attraktive oppvekstmiljøer. Dialog og samspill med innbyggeren og en *hva er viktig for deg*-tilnærming, er en rød tråd i utviklingsarbeidet nå og videre, både på individ- og systemnivå.

I Oppvekst 2040 del II vil det bli utarbeidet en handlingsdel. Handlingsdelen skal handle om organisering og struktur i tjenestene, og om hvordan vi yter og organiserer tjenestene på oppvekstfeltet framover. Del II skal bygge på strategidokumentet. Arbeidet vil altså handle både om hensiktsmessig barnehage- og skolestruktur, men også om utvikling av tjenestene våre. Faktorer som økonomiske forutsetninger, tilgang på fagpersoner, avstand og statlige føringer vil være viktige i arbeidet.

Ut fra behov på og sammensetning av oppvekstområdet, er det naturlig at handlingsdelen har tverrfaglige tiltak, men også tiltak for hver enhet. Handlingsdelen utarbeides i forbindelse med strategiarbeidet våren 2021. Tiltak som medfører finansiering følges opp gjennom økonomiplan og handlingsprogram. Handlingsdelen rulleres årlig.

Litteraturliste

<https://www.fylkesmannen.no/nb/innlandet/kommunal-styring/kommunebilder-2020/>

<https://samforsk.no/Publikasjoner/Tiltak%20for%20et%20godt%20og%20inkluderende%20WEB.pdf>

<https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/opplaringens-verdigrunnlag/1.3-kritisk-tenkning-og-etisk-bevissthet/?lang=nob>

<https://www.statped.no/temaer/inkludering/hva-er-inkludering/>

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/verdigrunnlag/barn-og-barn>

<https://www.regjeringen.no/contentassets/18da5840678046c1ba74fe565f72be3d/nasjonal-biblioteksstrategi-endelig-uu.pdf>

[Kulturstrategi Østre Toten kommune 2018-2021](#)

[Rapport Telemarksforskning 2019 «Kultur + skole = sant»](#)

[Rapport Telemarksforskning 2020 «Ung kultur»](#)

[Innspills rapport «Barn og unges stemmer» før ny stortingsmelding om barn og ungdom høsten 2020](#)

[Rom for demokrati og dannelse - Nasjonal bibliotekstrategi 2020–2023](#)

[FNs barnekonvensjon](#)

[Østre Toten kommune, folkehelseprofil 2019](#)

[Hent oppvekstprofil - FHI](#)

[Fritidserklæringen, regjeringen 2016](#)

[Ungdata, Østre Toten 2018](#)

[Lag og foreningsregister Østre Toten](#)

[Fritidskortet Arendal pilotkommune](#)

[Sjekklista for barne- og ungdomskultur](#)

[Fotostemmer, medvirkningsprosjekt 10. trinn Lena ungdomsskole høsten 2019](#)

<https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/2006-12-13-34>

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-17/id2513222/>

Østre Toten
kommune

